

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 254/06-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. októbra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Auxta a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti K. S. a A. S., obaja bytom D., zastúpených advokátkou JUDr. D. S. P., ktorou namietali porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 237/2002, pôvodne vedenom Okresným súdom Piešťany (pred zlúčením s Okresným súdom Trnava od 1. januára 2005) pod sp. zn. 12 C 237/2002, za účasti Okresného súdu Trnava, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo K. S. a A. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 237/2002, pôvodne vedenom Okresným súdom Piešťany (pred zlúčením s Okresným súdom Trnava od 1. januára 2005) pod sp. zn. 12 C 237/2002 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trnava prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 237/2002 konal bez zbytočných prietáhov.

3. K. S. a A. S. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť spoločne a nerozdielne do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť K. S. a A. S. trovy právneho zastúpenia v sume 9 392 Sk (slovom deväťtisícristodevät'desiatdva slovenských korún) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. D. S., P., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 254/06 z 23. augusta 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť K. S. a A. S. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 237/2002, pôvodne vedenom Okresným súdom Piešťany (pred zlúčením s Okresným súdom Trnava od 1. januára 2005) pod sp. zn. 12 C 237/2002.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali 23. októbra 2002 Okresnému súdu Piešťany žalobu, ktorou sa domáhali určenia vlastníckeho práva k pozemkom proti 31 žalovaným.

Sťažovatelia uviedli, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie vo veci právoplatne skončené.

V sťažnosti sa sťažovatelia domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby prikázal porušovateľovi ich základného práva konať v ich veci bez zbytočných prietáhov. Súčasne žiadali, aby im ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk, ako aj úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 1511/06 doručeným ústavnému súdu 2. októbra 2006, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„K. S. a A. S. podali 23. 10. 2002 na býv. Okresný súd Piešťany žalobu o určenie vlastníckeho práva, na strane žalovaných označili 31 účastníkov. S návrhom na začatie konania nebol zaplatený súdny poplatok a ani v návrhu neboli uvedené žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo zrejmé, aká bola cena predmetu poplatkového úkonu.

Výzvou zo dňa 27. 5. 2004 boli žalobcovia vyzvaní, aby oznámili súdu cenu predmetu poplatkového úkonu. Dňa 2. 6. 2004 oznámili žalobcovia súdu, že všeobecná hodnota nehnuteľnosti je 133.900,- Sk a zároveň uhradili súdny poplatok kolkovými známkami v sume 6.695,- Sk. Vzhľadom k tomu, že návrh neobsahoval všetky náležitosti v zm. § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 O. s. p., boli žalobcovia vyzvaní uznesením dňa 9. 6. 2004 na odstránenie väd návrhu a jeho doplnenie. Žalobcovia podaním z 25. 6. 2004 doručili súdu podanie označené ako „Úprava žaloby zo dňa 18. 10. 2002“, zmenili označenie žalovaného v 15. rade, keď namiesto „Čs. štát - Okresný úrad Bratislava II“ uviedli „Slovenský pozemkový fond, Búdková 36, Bratislava“ a ostatných žalovaných, pri ktorých nebolo uvedené ich bydlisko už v pôvodnom návrhu, t. j. v tomto smere neodstránili vadu návrhu. Keďže nedošlo k odstráneniu väd podania, súd uznesením č. k. PN-12 C 237/02-55 zo dňa 7. 8. 2006 podanie žalobcov odmietol.

V konaní je potrebné preukázať, že prípadným ustanovením opatrovníkov osobám, ktoré sú, ako je uvedené v žalobe, na neznámom mieste, ide o osoby nepochybne identické,

aby sa vylúčila možnosť zámény účastníkov konania v prípade osôb s totožným menom a priezviskom, kde by súd nevedel jednoznačne potvrdiť, či osoba, ktorá je označená ako účastník konania je osobou, s ktorou fakticky koná. Je nutné, aby žalobcovia identifikovali účastníka konania tak, ako to ukladá zákon, čo je ich jednoznačnou povinnosťou.

Dňa 31. 8. 2006 podali žalobcovia odvolanie proti uzneseniu, ktorým prvostupňový súd odmietol žalobu v danej veci.

Je faktom, ako to vyplýva zo spisu, že návrh bol podaný 23. 10. 2002 na býv. Okresný súd Piešťany, úkon sudcu vo veci bol následne vykonaný 27. 5. 2004, čo bolo spôsobené veľkým pracovným zaťažením sudcu. Ide o náročný spor čo do dokazovania vo veci, tiež skutočnosť, že žalobcovia neodstránili vady podania, malo vplyv na dĺžku konania vo veci, tiež dĺžku konania ovplyvnila skutočnosť, že s návrhom na začatie konania nebol zaplatený súdny poplatok za návrh a ani v návrhu neboli uvedené skutočnosti, z ktorých by bolo zrejmé, aká bola cena poplatkového úkonu.“

Právna zástupkyňa nevyužila možnosť vyjadriť sa k stanovisku okresného súdu, keď v podaní zo 6. októbra 2006 iba oznámila, že sťažovatelia netrujú na tom, aby sa v ich veci uskutočnilo verejné ústne pojednávanie.

V spojitosti s rozhodovaním v tomto prípade ústavný súd pripomína, že podľa § 15 ods. 2 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“) výkon súdnicstva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prešli od 1. januára 2005 z Okresného súdu Piešťany na Okresný súd Trnava.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. PN 12 C 237/2002 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a terajší stav konania:

- 23. októbra 2002 podali sťažovatelia Okresnému súdu Piešťany žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam proti 31 žalovaným,
- 27. mája 2004 Okresný súd Piešťany vyzval sťažovateľov na oznámenie všeobecnej hodnoty označených parciel pre účely vyrubenia súdneho poplatku,
- 2. júna 2004 sťažovatelia vyčíslili hodnotu parciel, ku ktorým sa domáhajú určenia vlastníctva, a súčasne uhradili súdny poplatok kolkovými známami,
- 9. júna 2004 Okresný súd Piešťany vyzval:
 - sťažovateľov na opravu - doplnenie žaloby o identifikačné údaje označených žalovaných (sťažovatelia tak čiastočne urobili 25. júna 2004)
 - Register obyvateľstva Slovenskej republiky a obec D. na oznámenie trvalého pobytu niektorých žalovaných (označené subjekty tak urobili 24. júna 2006 a 21. júla 2006)
- 7. augusta 2006 okresný súd odmietol podanie sťažovateľov z dôvodu, že nebolo opravené a doplnené tak, aby spĺňalo náležitosti podľa § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“),
- 31. augusta 2006 podali sťažovatelia odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu o odmietnutí ich podania.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade

so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

1. Vyhodnocujúc postup okresného súdu podľa prvého z uvedených kritérií, ústavný súd konštatuje, že síce „*ide o náročný spor čo do dokazovania vo veci*“, ako to uvádza aj okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti, avšak v konkrétnom prípade sa skutková zložitosť veci nedá objektívne posúdiť, pretože okresný súd počas doterajšej doby trvania konania vôbec nevykonával dokazovanie. Z hľadiska právnej zložitosti ústavný súd zastáva názor, že v danom prípade ide o bežnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, pričom podklad pre rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava a existuje aj dostatok na vec sa vzťahujúcej stabilizovanej judikatúry všeobecných súdov.

2. Pri posudzovaní správania sťažovateľov v konaní o predmetnej veci ústavný súd poukazuje na vyjadrenie okresného súdu, podľa ktorého aj správanie sťažovateľov malo vplyv na doterajšiu dĺžku konania, hlavne to, že „*neodstránili vady podania*“ a „*že s návrhom na začatie konania nebol zaplatený súdny poplatok za návrh a ani v návrhu neboli uvedené skutočnosti, z ktorých by bolo zrejmé, aká bola cena poplatkového úkonu*“.

Je skutočnosťou, tak ako to ústavný súd zistil zo súvisiaceho spisu okresného súdu, že sťažovatelia súdny poplatok zaplatili až 2. júna 2004 (t. j. po výzve okresného súdu na vyčíslenie všeobecnej hodnoty parciel). Zároveň podanie sťažovateľov nespĺňalo náležitosti podľa § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 OSP (nedostatok špecifikácie bydliska niektorých žalovaných), a to ani po výzve okresného súdu z 9. júna 2004. Z uvedeného je predovšetkým zrejmé, že sťažovatelia si nespĺnili riadne a včas svoju poplatkovú povinnosť, čo je okolnosť, na ktorú ústavný súd musí prihliadať pri posudzovaní tvrdenia o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pretože takáto okolnosť v zásade bráni súdu konať a rozhodnúť vo veci samej, a tým aj splniť účel tohto základného práva, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

štátneho orgánu (I. ÚS 55/02, II. ÚS 10/01). A fortiori musel ústavný súd na túto okolnosť prihliadnuť v danej veci vzhľadom na to, že sťažovatelia ako navrhovatelia v konaní pred okresným súdom boli kvalifikovane právne zastúpení.

Hodnotiac správanie sťažovateľov v doterajšom priebehu konania dospel preto ústavný súd k záveru, že aj správanie sťažovateľov prispelo k predĺženiu doterajšieho priebehu konania vo veci samej, čo ústavný súd zohľadnil pri ustálení výšky priznaného finančného zadost'učinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prieťahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu. Ústavný súd konštatoval, že okresný súd bol bezdôvodne nečinný v týchto dvoch obdobiach:

- od 23. októbra 2002 (doručenie žaloby sťažovateľov okresnému súdu) do 27. mája 2004 (výzva okresného súdu na oznámenie všeobecnej hodnoty parciel), t. j. 19 mesiacov,
- od 25. júna 2004 (doručenie doplnenia žaloby okresnému súdu) do 7. augusta 2006 (odmietnutie žaloby sťažovateľov okresným súdom), t. j. viac ako 25 mesiacov.

Nečinnosť okresného súdu predstavuje spolu viac ako 44 mesiacov (takmer 3 a trištvrte roka).

Uvedenú dobu nečinnosti okresného súdu považuje ústavný súd za neprimerane dlhú s prihliadnutím na doterajšiu dobu trvania napadnutého konania, ktorá je 4 roky.

Okresný súd vo vyjadrení odôvodňuje vykonanie prvého úkonu vo veci po uplynutí roka a pol od podania žaloby „*velkým pracovním zaťažením sudcu*“. Avšak podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Ústavný súd poznamenáva, že v žiadnom prípade nie

je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie základných práv alebo slobôd.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. PN 12 C 237/2002 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk, a to spoločne a nerozdielne z dôvodov, že „*sú starší ľudia*“ a „*podanou žalobou sa snažili usporiadať svoje vlastnícke práva k nehnuteľnostiam, ktoré takmer celý život užívajú tak, aby svojim dedičom zanechali majetok právne usporiadaný*“. Keďže okresný súd „*v tejto právnej veci sťažovateľov riadne nekonal*

a nekoná (...), strácajú reálnu možnosť dosiahnuť usporiadanie svojich vlastníckych práv k nehnuteľnostiam ešte za života“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. PN 12 C 237/2002, ktorá predstavuje 4 roky, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä podiel sťažovateľov na spomalení konania, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk, ktorú im je okresný súd povinný vyplatiť spoločne a nerozdielne v lehote ustanovenej v § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde, za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. D. S. Sťažovatelia požadovali úhradu trov konania spolu v sume 9 392 Sk.

Pri určení výšky úhrady trov vychádzal ústavný súd z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk, a z toho, že za jeden úkon vykonaný v roku 2006 patrí odmena sťažovateľom každému

v sume 2 730 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Spolu s režijným paušálom v sume 164 Sk v prípade dvoch sťažovateľov predstavuje táto úhrada trov za jeden úkon vykonaný v roku 2006 sumu 2 348 Sk. Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov bola priznaná úhrada trov právneho zastúpenia pre dvoch sťažovateľov za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí, písomné podanie na súd) vykonané v roku 2006 v celkovej sume 9 392 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. októbra 2006